

Υπόθεση C-572/21

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

16 Σεπτεμβρίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Högsta domstolen (Σουηδία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

14 Σεπτεμβρίου 2021

Αναιρεσίβλητος:

CC

Αναιρεσίουσα:

VO

C-572/21 – 1

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα]

14 Σεπτεμβρίου 2021

[παραλειπόμενα]

ΔΙΑΔΙΚΟΙ

Αναιρεσίβλητος

CC

[παραλειπόμενα]

Αναιρεσίουσα

VO

[παραλειπόμενα]

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Επιμέλεια τέκνου κ.λπ.

ΑΝΑΙΡΕΣΙΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

Απόφαση 2020-11-11 [παραλειπόμενα] του Hovrätten över Skåne och Blekinge (εφετείου Malmö, Σουηδία)

Το Högsta domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο, Σουηδία), το οποίο κάλεσε τους διαδίκους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί του σχεδίου προδικαστικού ερωτήματος, αποφασίζει τα εξής:

ΑΠΟΦΑΣΗ

Το Högsta domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφασίζει να ζητήσει από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης την έκδοση προδικαστικής απόφασεως σύμφωνα με το συνημμένο στα πρακτικά **παράρτημα Α**.

Αναστέλλει την ενώπιόν του διαδικασία εν αναμονή της αποφάσεως του Δικαστηρίου.

[παραλειπόμενα]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

[παραλειπόμενα]

ΑΙΤΗΣΗ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ

Το πλαίσιο

- 1 Οι CC και VO έχουν αποκτήσει μαζί έναν υιό, τον Μ., ο οποίος γεννήθηκε το 2011. Η CC είχε την αποκλειστική επιμέλεια του Μ από τη γέννησή του. Ο Μ κατοικούσε στη Σουηδία έως τον Οκτώβριο του 2019, οπότε άρχισε να φοιτά εσωτερικός σε σχολείο στη Ρωσία.
- 2 Στις 13 Δεκεμβρίου 2019, ο VO άσκησε αγωγή κατά της CC. Ζήτησε, μεταξύ άλλων, να του ανατεθεί η αποκλειστική επιμέλεια του Μ. Επικουρικώς, ο VO ζήτησε να ανατεθεί η επιμέλεια του Μ από κοινού σε αυτόν και την CC και ο υιός του να έχει τη συνήθη διαμονή του στην οικία του VO. Τα αιτήματα αυτά υποβλήθηκαν επίσης κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

- 3 Η CC αντιτάχθηκε στα αιτήματα αυτά. Ζήτησε, κυρίως, να συνεχίσει να έχει την αποκλειστική επιμέλεια του Μ και, επικουρικός, ζήτησε την από κοινού με τον VO επιμέλεια του υιού τους. Τα αιτήματα αυτά υποβλήθηκαν επίσης κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.
- 4 Επιπλέον, η CC ζήτησε από το tingsrätt (πρωτοβάθμιο δικαστήριο, Σουηδία) να απορρίψει ως απαράδεκτη την αγωγή του VO όσον αφορά το δικαίωμα επιμέλειας και τη διαμονή. Προς στήριξη της ενστάσεως απαραδέκτου, υποστήριξε ότι ο Μ έχει τη συνήθη διαμονή του στη Ρωσία και ότι, κατά συνέπεια, τα σουηδικά δικαστήρια δεν είναι αρμόδια να αποφανθούν επί των ζητημάτων που αφορούν τη γονική μέριμνα του Μ. Κατά την CC, ο Μ μετέφερε τη συνήθη διαμονή του στη Ρωσία τον Οκτώβριο του 2019. Εν πάση περιπτώσει, κατά τη CC, ο Μ απέκτησε μεταγενέστερα συνήθη διαμονή στη Ρωσία.
- 5 Ο VO αντέκρουσε την ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η CC. Ισχυρίστηκε ότι ο Μ εξακολουθεί να έχει τη συνήθη διαμονή του στη Σουηδία και ότι, εν πάση περιπτώσει, είχε τη συνήθη διαμονή του στη Σουηδία κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής.

Εξέταση της διεθνούς δικαιοδοσίας από το tingsrätt (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) και το Hovrätten (εφετείο)

- 6 Το tingsrätt (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) αποφάνθηκε, κατ' αρχάς, επί του ζητήματος αν η διεθνής δικαιοδοσία πρέπει να εκτιμηθεί υπό το πρίσμα του κανονισμού Βρυξέλλες II ¹ ή της Σύμβασης της Χάγης του 1996 ².
- 7 Το tingsrätt (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) διαπίστωσε ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 61 του κανονισμού Βρυξέλλες II, ο κανονισμός αυτός υπερισχύει της Σύμβασης όταν το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του σε ένα από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά το δικαστήριο αυτό, για την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης πρέπει να λαμβάνεται ως βάση ο τόπος της συνήθους διαμονής του παιδιού κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής.
- 8 Με αφετηρία την παραδοχή αυτή και λαμβάνοντας υπόψη ότι ο Μ δεν είχε μεταφέρει τη συνήθη διαμονή του στη Ρωσία κατά τον χρόνο άσκησης της αγωγής, το tingsrätt (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) έκρινε ότι το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας έπρεπε να εξεταστεί υπό το πρίσμα του κανονισμού Βρυξέλλες II και ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού παρείχε διεθνή

¹ Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 (ΕΕ 2003, L 338, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός Βρυξέλλες II).

² Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, εκτέλεση και συνεργασία όσον αφορά τη γονική μέριμνα και τα μέτρα για την προστασία των παιδιών, η οποία υπογράφηκε στη Χάγη στις 19 Οκτωβρίου 1996.

δικαιοδοσία στα σουηδικά δικαστήρια για την εκδίκαση της εν λόγω διαφοράς. Κατά συνέπεια, η ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η CC απορρίφθηκε.

- 9 Το Hovrätten (εφετείο) επικύρωσε την απόφαση του tingsrätt (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου), κατά την οποία τα σουηδικά δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες II.

Η εξέταση από το tingsrätt (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) και το Hovrätten (εφετείο) των αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων

- 10 Το tingsrätt (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) διέταξε, προσωρινώς, να ανατεθεί στον VO η αποκλειστική επιμέλεια του M. Το Hovrätten (εφετείο) εξαφάνισε την απόφαση αυτή. Κατά συνέπεια, η CC έχει την αποκλειστική επιμέλεια του M. Η υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον του tingsrätt (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου).

Η διαδικασία ενώπιον του Högsta domstolen (Ανώτατου Δικαστηρίου)

- 11 Η CC ζήτησε από το Högsta domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο) να επιτρέψει την άσκηση αναιρέσεως και να απορρίψει ως απαράδεκτη την αγωγή του VO σχετικά με το δικαίωμα επιμέλειας και τη διαμονή. Κατά την CC, η διεθνής δικαιοδοσία πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα της Σύμβασης της Χάγης, οπότε τα σουηδικά δικαστήρια δεν έχουν διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση της διαφοράς. Επισημαίνει ότι προσέφυγε σε ρωσικό δικαστήριο το οποίο, στις 20 Νοεμβρίου 2020, έκρινε εαυτό αρμόδιο για κάθε ζήτημα σχετικό με τη γονική μέριμνα του M.
- 12 Η CC ζήτησε από το Högsta domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο) να υποβάλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αίτηση προδικαστικής αποφάσεως σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 61 του κανονισμού Βρυξέλλες II.
- 13 Ο VO ενέμεινε στην άποψή του επί του ζητήματος της συνήθους διαμονής και υποστήριξε ότι είναι πρωταρχικής σημασίας να περατωθεί ταχέως η εκκρεμής διαδικασία σχετικά με το δικαίωμα επιμέλειας.
- 14 Το Högsta domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο) δεν έχει ακόμη αποφανθεί επί του ζητήματος αν πρέπει να επιτραπεί η άσκηση αναιρέσεως στην παρούσα διαδικασία.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός Βρυξέλλες II

- 15 Δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες II, τα δικαστήρια ενός κράτους μέλους έχουν δικαιοδοσία επί θεμάτων που αφορούν τη γονική μέριμνα παιδιού το οποίο έχει συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος μέλος κατά τη στιγμή της άσκησης της προσφυγής. Κατά το άρθρο 16, ένα δικαστήριο λογίζεται κανονικά ως επιληφθέν από την ημερομηνία κατάθεσης στο δικαστήριο του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης.

- 16 Για την εφαρμογή του άρθρου 8, παράγραφος 1, ισχύει η αρχή της *perpetuatio fori*. Αυτό σημαίνει ότι, όταν το αρμόδιο δικαστήριο επιλαμβάνεται μιας υπόθεσης, διατηρεί την αρμοδιότητά του ακόμη και αν το παιδί μεταφέρει τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος μέλος κατά τη διάρκεια της δίκης. [παραλειπόμενα]
- 17 Η σχέση μεταξύ του κανονισμού Βρυξέλλες II και της Σύμβασης της Χάγης διέπεται από το άρθρο 61 του εν λόγω κανονισμού. Το άρθρο αυτό προβλέπει ότι ο κανονισμός υπερισχύει της Σύμβασης ιδίως όταν το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους.

Η Σύμβαση της Χάγης

- 18 Δυνάμει του άρθρου 5, παράγραφος 1, της Σύμβασης της Χάγης, τόσο οι δικαστικές όσο και οι διοικητικές αρχές του συμβαλλόμενου κράτους της συνήθους διαμονής του παιδιού έχουν διεθνή δικαιοδοσία να λαμβάνουν μέτρα για την προστασία του προσώπου ή της περιουσίας του. Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, της Σύμβασης, κατά κανόνα, σε περίπτωση μεταφοράς της συνήθους διαμονής του παιδιού σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος, διεθνή δικαιοδοσία έχουν οι αρχές του κράτους της νέας συνήθους διαμονής.
- 19 Σε αντίθεση με τον κανονισμό Βρυξέλλες II, η αρχή της *perpetuatio fori* δεν ισχύει στο πλαίσιο της εφαρμογής της Σύμβασης της Χάγης. Επομένως, σε περίπτωση μεταφοράς της συνήθους διαμονής του παιδιού σε νέο κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης, το πρώτο συμβαλλόμενο στη Σύμβαση κράτος δεν έχει πλέον διεθνή δικαιοδοσία. [παραλειπόμενα]

Ανάγκη προδικαστικής παραπομπής

- 20 Τόσο το *tingsrätt* (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) όσο και το *Hovrätten* (εφετείο) έκριναν ότι ο Μ είχε τη συνήθη διαμονή του στη Σουηδία κατά τον χρόνο της προσφυγής ενώπιον του *tingsrätt* (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου) και ότι, κατά συνέπεια, τα σουηδικά δικαστήρια είχαν διεθνή δικαιοδοσία να επιληφθούν της υπόθεσης αυτής κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες II. Έκτοτε, η σύνδεση του Μ με τη Ρωσία ενισχύθηκε και ένα ρωσικό δικαστήριο έκρινε ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση της ενώπιόν του ασκηθείσας αγωγής.
- 21 Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να διερευνηθεί αν η αρχή της *perpetuatio fori* έχει εφαρμογή εν προκειμένω. Το γεγονός ότι η αρχή αυτή έχει εφαρμογή στα λοιπά κράτη μέλη συνεπάγεται ότι δεν έχει σημασία, για τη δικαιοδοσία των σουηδικών δικαστηρίων, το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια της δίκης, το παιδί μεταφέρει τη συνήθη διαμονή του σε άλλη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ. σημείο 16 [ανωτέρω]). Το ζήτημα που τίθεται είναι αν το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες II εφαρμόζεται κατά τον ίδιο τρόπο σε περίπτωση μεταφοράς, κατά τη διάρκεια της δίκης, της συνήθους διαμονής του παιδιού σε τρίτο κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης της Χάγης.

- 22 Η υπόθεση εγείρει επίσης ζητήματα ερμηνείας του άρθρου 61 του κανονισμού Βρυξέλλες II. Όπως προαναφέρθηκε, το άρθρο αυτό συνεπάγεται ότι ο κανονισμός Βρυξέλλες II υπερισχύει της Σύμβασης της Χάγης όταν το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους. Εντούτοις, το άρθρο αυτό δεν διευκρινίζει το χρονικό σημείο κατά το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη ο τόπος της συνήθους διαμονής του παιδιού (βλ. τις ανωτέρω σκέψεις σχετικά με το αντίστοιχο ζήτημα όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 8, παράγραφος 1). Το άρθρο αυτό δεν διευκρινίζει επίσης αν περιορίζεται στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών ή αν έχει ευρύτερο πεδίο εφαρμογής (βλ. άρθρο 60 [του κανονισμού Βρυξέλλες II]).
- 23 Τα ζητήματα αυτά έχουν εξεταστεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων των κρατών μελών. Το γαλλικό Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γαλλία) έκρινε, με απόφασή του, ότι το γαλλικό δικαστήριο δεν είχε πλέον διεθνή δικαιοδοσία εφόσον η συνήθης διαμονή των παιδιών τα οποία αφορούσε η συγκεκριμένη υπόθεση είχε μεταφερθεί από τη Γαλλία στην Ελβετία κατά τη διάρκεια της δίκης [βλ. απόφαση 557, της 30ής Σεπτεμβρίου 2020, 19-14.761, Cour de cassation, première chambre civile (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, πρώτο πολιτικό τμήμα), FR:CCASS:2020:C100557]. Τα γερμανικά δικαστήρια προέβησαν σε παρόμοια εκτίμηση [βλ., παραδείγματος χάριν, Oberlandesgericht Francfort-sur-le-Main (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Φρανκφούρτης επί του Μάιν, Γερμανία), 5 Νοεμβρίου 2019, 8 UF 152/19, DE:OLGHE:2019:1105.8UF152.19.00, Saarländisches Oberlandesgericht (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο του Saarland, Γερμανία), 26 Αυγούστου 2015, 9 UF 59/15, DE:OLGSL:2015:0826: 9 UF59.15.0A Kammergericht Berlin (εφετείο Βερολίνου, Γερμανία), 2 Μαρτίου 2015, 3 UF 156/14 και Oberlandesgericht Karlsruhe (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Καρλσρούης, Γερμανία), 12 Νοεμβρίου 2013, 5 UF 140/11].
- 24 Συναφώς, έχουν διατυπωθεί στη θεωρία διαφορετικές αντιλήψεις σχετικά με τον τρόπο ερμηνείας του άρθρου 8, παράγραφος 1, και του άρθρου 61. Ορισμένοι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι η αρχή της perpetuatio fori έχει εφαρμογή και στην περίπτωση μεταφοράς της συνήθους διαμονής σε τρίτο κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης της Χάγης (βλ., παραδείγματος χάριν, Richard Blauwhoff και Lisette Frohn σε «Vesna Lazié» (επιμ.), *Regulation Brussels II bis Guide for Application*, 2018, σ. 86, f, καθώς και Thalia Kruger και Liselot Samyn, «Brussels II bis: successes and suggested improvements», *Journal of Private International Law*, 2016, σ. 153). Άλλοι συγγραφείς θεωρούν ότι ο κανονισμός Βρυξέλλες II δεν υπερισχύει της Σύμβασης της Χάγης όταν το παιδί μεταφέρει τη συνήθη διαμονή του σε τρίτο κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης (βλ., παραδείγματος χάριν, De Boer, T.M., «What we should not expect from a recast of the Brussels II bis regulation», *Nederlands Internationaal Privaatrecht*, 2015, σ. 15 f., καθώς και Ulrich Magnus και Peter Mankowski (επιμ.) «European Commentaries on Private International Law», τόμος IV, Brussels II bis Regulation, 2017, article 61, note 2).

- 25 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να θεωρηθεί σαφές ή βέβαιο ότι δικαστήριο κράτους μέλους διατηρεί τη δικαιοδοσία του σε θέματα γονικής μέριμνας όταν, μετά την προσφυγή στο δικαστήριο κράτους μέλους, αλλά πριν από την έκδοση αποφάσεως επί της υποθέσεως, η συνήθης διαμονή του παιδιού μεταφέρεται σε τρίτο κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης της Χάγης.

Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

- 26 Με την αίτησή του προδικαστικής αποφάσεως, το Högsta domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο) υποβάλλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

Διατηρεί το δικαστήριο κράτους μέλους τη διεθνή δικαιοδοσία του δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού Βρυξέλλες II όταν το παιδί το οποίο αφορά η διαδικασία μεταφέρει κατά τη διάρκεια της δίκης τη συνήθη διαμονή του από ένα κράτος μέλος σε τρίτο κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης της Χάγης του 1996 (βλ. άρθρο 61 του εν λόγω κανονισμού);

Το αίτημα υπαγωγής της υπόθεσης στην ταχεία διαδικασία

- 27 Η παρούσα διαδικασία αφορά ζητήματα σχετικά με το δικαίωμα επιμέλειας και τη διαμονή ενός αγοριού που γεννήθηκε το 2011. Η διαδικασία αυτή κινήθηκε τον Δεκέμβριο του 2019. Είναι πρωταρχικής σημασίας το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας να επιλυθεί το συντομότερο δυνατόν. Επομένως, το Högsta domstolen (Ανώτατο Δικαστήριο) ζητεί τη υπαγωγή της προδικαστικής παραπομπής σε ταχεία διαδικασία (άρθρο 105 του Κανονισμού Διαδικασίας).